

TIESU DIGITALIZĀCIJAS UN NOSLODZES IZVĒRTĒŠANAS JURIDISKĀ DIMENSIJA

LEGAL DIMENSION OF COURT DIGITALISATION AND WORKLOAD MANAGEMENT

Anna Skrjabina, *Mg. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorante

Summary

Judicial systems are digitalised and empowered by court management tools. However, the investment in this regard does not actually have a proportional impact on efficiency and quality of justice. Legal dimension of digitalization and workload assessment constitute a significant element for court management, that should be taken into account. Digitalisation of courts and proceedings, as well as assessment of court performance indicators are a legal project, rather than a managerial or technological one. Thus, in order to ensure a sustainable result, it must be implemented with full respect of independence, taking into account the synergy between law and technology, in light of procedural aspects and constitutional constraints.

Atslēgvārdi: digitalizācija, tiesu noslodze, taisnīga tiesa, tiesu administrēšana

Keywords: digitalisation, judicial workload, fair trial, court administration

Ievads

Diskusijā par tiesu pārvaldības un procesuālajām reformām nozīmīgu vietu ieņem digitalizācija un noslodzes izvērtēšana. Tehnoloģijas, arvien plašāka datu pieejamība un potenciāls, ko sniedz to analīze, maina tiesu sistēmu, ietekmē procesu un mijiedarbojas ar konstitucionālo ietvaru.

Valsts atbildība nodrošināt tiesu efektivitāti izriet no likuma varas, tiesībām uz taisnīgu tiesu, procesa saprātīgā termiņā koncepcijām, un pat visprogresīvākais tiesiskais regulējums nevar būt dzīvotspējīgs bez efektīvas tiesu sistēmas. Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) praksē uzsvēta labas tiesu pārvaldības nozīme.¹ Reformām, kuras vērstas uz tiesu efektivitātes stiprināšanu ilgtermiņā, to ieviešanas laikā nebūtu jāietekmē ikdienas tiesas darbs un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 6. pantā garantētās tiesības.² Minētie principi ir attiecināmi arī uz digitālo projektu ieviešanu un tiesu noslodzes pārvaldību.

¹ H. v. France, 1989, § 58; Katte Klitsche de la Grange v. Italy, 1994, § 61; Scordino v. Italy (№ 1) [GC], 2006, § 224; Von Maltzan and Others v. Germany (dec.) [GC], 2005, § 132 u. c.

² Bara and Kola v. Albania, 2021, §§ 68–71; Scordino v. Italy (№ 1) [GC], 2006, §§ 178 et seq. and 223.

Tādējādi tiesu digitalizācija un tiesu administrēšanas mehānismu ieviešana primāri ir juridiski, nevis tehniski projekti, un virkne aspektu atstāj ietekmi uz to, cik sekmīga ir to realizācija. Valsts un tiesu pārvaldības institūciju ieguldījums reformu realizācijā, tostarp ieviešot digitalizācijas projektus un mehānismus noslodzes izvērtēšanai, ne vienmēr atstāj pozitīvu ietekmi uz:

- a) lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā;
- b) procesuālo garantiju ievērošanu un nolēmumu kvalitāti;
- c) plašāku pieeju tiesai (tostarp pieeju strīdu izšķiršanai, attīstot alternatīvus strīdu izšķiršanas veidus).

Raksta mērķis ir definēt aspektus, kuri veido tiesu digitalizācijas un noslodzes izvērtēšanas juridisko dimensiju Eiropas tiesiskajā telpā un mijiedarbojas ar valsts atbildību nodrošināt procesu saprātīgā termiņā un garantēt citas ECTK 6. pantā noteiktās tiesības.

Izpēte ir nozīmīga, plānojot tiesu reformas, realizējot tiesu administrēšanas funkcijas ikdienā, kā arī izvēloties un veidojot valstī atbilstošāku tiesu administrēšanas modeli. Turpmākā padziļinātā izpratne sniegtu plašāku informāciju par sistēmas disfunkcijas iemesliem.

Tehnoloģijām tiesās ir jābūt instrumentam vai līdzeklim, lai uzlabotu jomas administrēšanu, veicinātu pieeju tiesai un stiprinātu procesuālās garantijas, kas izriet no ECTK 6. panta: pieeja tiesai, objektivitāte, tiesnešu neatkarība, lietas izskatīšana saprātīgā laikā u. c.³ Vai tiesu digitalizācija un noslodzes izvērtēšanas rīku, kas ļauj pārvaldīt tiesu sistēmu, ieviešana stiprina tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp padara procesu ātrāku? Saikne starp tehnoloģiju izmantošanu tiesās, noslodzes pārvaldību un ietekmi uz tiesībām uz taisnīgu tiesu nav plaši pētīts jautājums.

1. Tiesu digitalizācijas un noslodzes izvērtēšanas būtība

Definējot tiesu digitalizācijas būtību, Eiropas Padomes Tiesiskuma efektivitātes komisija (CEPEJ) iezīmē trīs tehnoloģisko rīku kategorijas atbilstoši to izmantošanas mērķim:

- a) atbalsts nolēmumu pieņemšanā, tostarp nolēmumu datubāzes, sodu reģistri, rakstīšanas rīki u. c.;
- b) tiesu un lietu pārvaldības sistēmas, piemēram, sistēmas, nodrošinot lietu un procesa pārvaldību⁴, tiesu finanšu un budžeta vadību, tiesu, tiesnešu un tiesu darbinieku noslodzes izvērtēšanu;
- c) komunikācija tiesas, juridisko profesiju pārstāvju un pušu starpā, tostarp iespēja iesniegt pieteikumu elektroniski, saziņa dažādās procesa stadijās, process tiešsaistē un tiesas sēdes attālināti, procesa ieraksti un videokonferenču izmantošana.⁵

³ Opinion № (2011)14 of the Consultative Council of European Judges (CCJE) "Justice and information technologies (IT)".

⁴ Latvijā Tiesu informācijas sistēma.

⁵ Council of Europe, "Report by European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) Published on 5 October 2022. 2022 Evaluation Cycle (2020 Data). Tables, Graphs and Analyses. Part 1".

Mākslīgā intelekta elementi kā tehnoloģiju veids šīs kategorijas potenciāli papildina. Papildus var minēt tehnoloģiju izmantošanu ar mērķi nodrošināt atklātuma principu un sekmēt uzticēšanos tiesu varai, piemēram, sniedzot sabiedrībai pieeju anonimizēto nolēmumu datubāzēm, padarot publisku tiesu statistiku un informāciju par tiesas darbu.

Lai salīdzinātu digitalizācijas līmeni Eiropas Padomes dalībvalstīs, CEPEJ izmanto informācijas un komunikāciju tehnoloģiju indeksu (IKT indekss), izvērtējot tehnoloģiju esamību minētajās kategorijās.

Atbilstoši CEPEJ 2022. gada Novērtējuma ziņojumam⁶ Latvijas tiesu sistēmai, tāpat Igaunijas tiesu sistēmai, piešķirts augstākais IKT indekss (*ICT index*) starp Eiropas Padomes dalībvalstīm (9,8 punkti no 10). Latvijas tiesu IKT indekss ir ievērojami augstāks par Eiropas Padomes mediānu visās pozīcijās un lietu kategorijās. Identisks rezultāts sagaidāms arī 2024. gada CEPEJ novērtējumā, kas būs pieejams 2024. gada oktobrī, līderība stabili iezīmējās arī iepriekšējos novērtēšanas ciklos.

CEPEJ novērtējums atspoguļo plašāku pieejamo un salīdzināmo informāciju attiecībā uz tiesu digitalizāciju Eiropā. Lai izvērtētu digitalizācijas ietekmi un tiesu darba efektivitāti un kvalitāti, vērtējama arī IKT indeksa korelācija, piemēram, kontekstā ar caurlaidības rādītāju un dispozīcijas laiku.⁷ Caurlaidības rādītāji un dispozīcijas laiks var liecināt par konkrētās sistēmas efektivitāti, taču digitalizācijas līmenis konkrētās jurisdikcijas ietvaros atbilstoši CEPEJ IKT indeksam var būt zems vai otrādi.

Noslodzes izvērtēšana paredz tiesu pamata darbības rādītāju uzskaiti un analīzi ar mērķi gūt priekšstatu par tiesu sistēmas, tiesu, tiesnešu un tiesu darbinieku noslodzi. Izvērtēšanas mērķis ir pārvaldīt sistēmu ikdienā, gūt priekšstatu par sistēmas darbību, plānojot un ieviešot procesuālās un strukturālās reformas. CEPEJ definējusi tiesu pamata darbības rādītāju uzskaitījumu; Eiropas tiesu sistēmas šādus pamata darbības rādītājus izmanto kā labo praksi, veicot statistikas uzskaitījumu un realizējot noslodzes izvērtēšanu.⁸

Digitalizācijas un noslodzes izvērtēšanas koncepti ir cieši saistīti, digitalizācija būtiski atvieglo datu uzskaiti turpmākai izvērtēšanai tiesu pamata darbības rādītāju veidā. Tiesu informācijas sistēmas esamība nodrošina datu uzskaites un pieejamības iespēju. Piemēram, tiesu priekšsēdētājiem un Tieslietu padomei jābūt pieejamiem visaptverošiem un aktuāliem datiem, lai nodrošinātu tiesu pārvaldības funkcijas.⁹

Viens no modernākajiem tiesu noslodzes izvērtēšanas mērķiem ir lietu svēršana¹⁰, kas sniedz iespēju padziļināti analizēt tiesu pamata darbības rādītājus. To izmanto,

⁶ Council of Europe, "Report by European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) Published on 5 October 2022. 2022 Evaluation Cycle (2020 Data). Tables, Graphs and Analyses. Part 1".

⁷ Rādītāji raksturo tiesu sistēmas spēju tikt galā ar noslodzi ilgtermiņā.

⁸ Council of Europe European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) Revised SATURN Guidelines for Judicial Time Management (4th revision) CEPEJ, 2021, 13.

⁹ Piemēram, Latvijā funkcijas, kas izriet no likuma "Par tiesu varu" (LV likums. Pieņemts 15.12.1992.)

¹⁰ Lietu svēršanas galvenā ideja ir padziļināti izprast dažādas tiesas darbības, pamatojoties uz to, ka tiesa ikdienā saskaras ar vairāku veidu un sarežģītības lietām. Piemēram, vairumā gadījumu saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana nav salīdzināma ar konkurences tiesību lietā risināmiem jautājumiem, kur nepieciešama detalizēta juridiskā analīze.

nosakot tiesnešu skaitu valstī kopumā un atsevišķās tiesās, lietu sadalē un tiesnešu darba novērtēšanā. Veiksmīgi izveidotajam un ieviestajam lietu svēršanas risinājumam ir plašs potenciāls izlīdzināt noslodzi tiesās, samazināt lietu izskatīšanas termiņus, lietu uzkrājumu un veicināt pieeju tiesai.¹¹

2. Lietas izskatīšana saprātīgā termiņā

Tiesu sistēmu digitalizācijā līdz šim pamatā vērojama pieeja, kad līdz ar papīra dokumentu apriti un saziņu klātienē veidota paralēla un alternatīva saziņas plūsma, izmantojot tehnoloģijas (proti, digitalizācija pēc noklusējuma). Šāda pieeja ir tradicionāla, veidojot tiesu informācijas sistēmas, sniedzot iespēju iesniegt prasības pieteikumu elektroniski, ieviešot procesu audio un video ierakstus, izmantojot videokonferences vai rikojojot tiesas sēdes attālināti. Šāda pieeja nemaina procesa būtību, tādējādi arī izskaidro to, ka digitālo risinājumu ieviešana neatstāj būtisku ietekmi uz efektivitāti.¹² Digitalizācija pēc noklusējuma *a priori* nepadara procesu ātrāku, jo atspoguļo tradicionālā procesa gaitu.

Pieejamie pētījumu dati liecina, ka, no vienas puses, vērojama pozitīva tehnoloģiju ietekme uz tiesu darba produktivitāti.¹³ No otras puses, attiecībā uz procesa ātrumu un ilgumu tehnoloģisko risinājumu ieviešana nav pietiekama, lai to ietekmētu. Procesā iesaistītie arī atzīmē nesamērīgi ilgu periodu, kas nepieciešams digitalizācijas projektu ieviešanai, kad tehnoloģijas zaudē aktualitāti, kā arī sarežģījumus, ko pārejas periodā rada nepieciešamība nodrošināt darbu paralēlajās sistēmās.¹⁴ Kā piemērs jāmin arī pāreja uz jauno tiesu informācijas sistēmu Latvijā un Augstākās tiesas Plēnuma 2021. gada lēmumā paustā nostāja.¹⁵

Arī noslodzes izvērtēšana, tostarp lietu svēršana, *a priori* nepadara procesu ātrāku, neveicina lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā un nepaplašina pieeju tiesai. Svarīga ir tās praktiskā ieviešana tiesu pārvaldībā, piemēram, nodrošinot lietu sadali, balstoties uz lietu sarežģītību, izmantojot lietu svēršanas secinājumus, plānojot tiesu sistēmas resursus. Tas prasa arī sinerģiju starp pārvaldības rīkiem un tehnoloģijām, kas nozīmē, ka tiesu informācijas sistēmas funkcionalitātes tiek veidotas, ņemot vērā, piemēram, lietu svēršanas modeli.

3. Mijiedarbība starp tiesībām un tehnoloģijām

Tiesību un tehnoloģiju apvienojums var atstāt ietekmi uz taisnīgu procesu, tādējādi tiesu digitalizācija ir tiesu varas, nevis tehnoloģiju ekspertu, kompetences jautājums. Taisnīgas tiesas koncepts ir pamata jautājums tiesas procesa digitalizācijā,

¹¹ Skrjabina A. Kā efektīvītēt tiesas spriešanu Latvijā: lietu svēršanas metode un izmantošanas iespējas. Jurista Vārds, Nr. 22 (1288), 30.05.2023., 5. lpp.

¹² Skrjabina A. Tiesu efektivitāte (laikā un telpā). Jurista Vārds, Nr. 11 (1329), 12.03.2024., 6.–9. lpp.

¹³ Sousa M., Kettiger D. and Lienhard A. E-justice in Switzerland and Brazil: Paths and Experiences. International Journal for Court Administration, №13 (2), 2022, p. 3.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Augstākās tiesas Plēnuma lēmums Nr. 2 "Par tiesību uz taisnīgu tiesu un vienveidīgas tiesu prakses nodrošināšanu saistībā ar tiesu darba digitalizāciju". Pieņemts 09.12.2021.

kas paredz to, ka jānodrošina sinerģija starp tehnoloģijām, procesuālajām tiesībām un to interpretāciju.¹⁶ Lai modernizētu tiesu sistēmu, izmantojot tehnoloģijas, nepieciešams izveidot plašāku tiesu sistēmas attīstības vīziju, kas ietu tālāk par atsevišķu projektu ietvaru.¹⁷

Tiesu digitalizācijai ir virkne blakusparādību, proti, nepieciešamība paredzēt, izvērtēt un pārvaldīt riskus saistībā ar pieeju tiesai, autentifikāciju un kiberneti drošību, kā arī paredzēt procesuālo atbildi gadījumos, kad tehnoloģisko rīku darbība tiek pārtraukta. Turklāt, dublējot esošo procesu digitālajā vidē, rodas nepieciešamība pēc papildu normatīvā ietvara, veidojot “dubulto regulējumu”.¹⁸

Lai nodrošinātu digitālo saziņu, nepieciešama procesa standartizācija. Tomēr tā rada papildu normatīvo limeni, kad procesuālie noteikumi ir integrēti digitālajā procesā. Dažreiz pāreja uz darba plūsmu digitālajā vidē tiek nodrošināta, procesu pielāgojot tehnoloģijām, nevis otrādi.¹⁹ To redzam arī, piemēram, attiecībā uz attālināto tiesas sēžu regulējumu Eiropas valstīs, kad 2020.–2022. gadā tika pieņemti pagaidu regulējumi.²⁰

Efektivitātes un kvalitātes mērķiem abi elementi, proti, procesuālās tiesības un tehnoloģijas, nebūtu pielāgojumi vienā vai otrā virzienā, bet nodrošināma procesuāli tehnoloģiskā sinerģija. Ar procesuāli tehnoloģisko sinerģiju definējama tāda pāreja uz digitālo procesu, kad mūsdienu situācijai, sabiedrības, tiesu un tiesnešu vajadzībām atbilstošs tiesiskais ietvars tiek iedzīvināts digitālajā vidē. Tas iespējams tikai tad, ja tiesu digitalizācija tiek uztverta primāri kā tiesiskā ietvara modernizācija, juridisks, nevis tehnoloģisks projekts. Vienlaikus arī uz tiesībām, kas izriet no taisnīgas tiesas koncepta, paskatoties caur mūsdienu situācijas prizmu.

Tehnoloģiskie risinājumi, kuri ir vērsti uz nolēmumu pieņemšanu, automatizē procesu un samazina tiesnešu lomu izvērtēšanā un lēmumu pieņemšanā.²¹ Tas potenciāli var radīt jautājumus taisnīgās tiesas kontekstā, tomēr pastāv būtiska atšķirība starp nolēmumu pieņemšanu un atbalstu nolēmumu pieņemšanā, kā arī starp tiesas spriešanu pēc būtības un lēmumiem, apliecinot faktus.

Procesuālo darbību automatizācija, saglabājot tiesneša rīcības brīvību, varētu būt virziens, kas spētu radīt saredzamu ietekmi attiecībā uz efektivitāti. Latvijā plašāka automatizācija, piemēram, potenciāli ir iespējama attiecībā uz Civilprocesa likuma 30.³ un 50.¹ nodaļā noteiktajām lietu kategorijām.²²

¹⁶ Reiling D. and Contini F. E-Justice Platforms: Challenges for Judicial Governance. *International Journal for Court Administration*, № 13 (1), 2022, p. 6.

¹⁷ Guidelines on how to drive change towards Cyberjustice, European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), CEPEJ, 2016, 13.

¹⁸ Reiling D. and Contini F., 2022, p. 6.; arī, piemēram, *Procesu norises elektroniskā vidē valsts platformas likums: LV likums. Pieņemts 10.03.2022.*

¹⁹ Ibid.

²⁰ Sanders A., Video-Hearings in Europe Before, During and After the COVID-19 Pandemic. *International Journal for Court Administration*, № 12 (2), 2021, p. 3.

²¹ Zeleznikow J. Can Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution enhance efficiency and effectiveness in Courts. *International Journal for Court Administration*, № 8 (2), 2017, pp. 30–45.

²² *Civilprocesa likums: LV likums. Pieņemts 14.10.1998.*

4. Digitalizētās tiesu sistēmas pārvaldība

Digitalizētās tiesu sistēmas attīstība un pārvaldība pamatā ir tiesu administrēšanas²³ kompetencē, un līdz ar procesuālo tiesību un tehnoloģiju apvienojumu tā atstāj ietekmi arī konstitucionālo tiesību kontekstā.

Pārejā uz digitālo procesu tiek interpretēti procesuālie noteikumi, kas ir tiesu varas kompetencē. Tādējādi šādās pārejās vadība jānodrošina tiesu varai neatkarīgi no valstī pastāvošā tiesu administrēšanas modeļa. Papildu arguments ir apstāklis, ka lietas pārvaldība digitālajā vidē var ietekmēt tiesneša rīcības brīvību interpretēt procesu, jo īpaši, ja process tiek pielāgots tehnoloģijām.²⁴ Piemēram, veidojot tiesu informācijas sistēmas, tiek paredzēti konkrētie procesuāli soļi, kas ierobežo procesuālās izvēles.

Digitalās tiesu sistēmas pārvaldība maina tiesu administrēšanas būtību un potenciāli atstāj ietekmi uz balansu starp valsts varām. Šāda ietekme ir negatīva, ja netiek nodrošināta tiesu varas iesaiste tehnoloģisko rīku ieviešanas procesā, kā arī digitālās tiesu sistēmas pārvaldībā turpmāk. Ar digitalizāciju tiek nodrošināta arī plašāka datu pieejamība, kas, no vienas puses, sniedz iespēju pārvaldīt sistēmu, no otras puses, potenciāli rada spiedienu uz tiesnešiem un tiesu darbiniekiem, jo īpaši, ja pilnvērtīga informācija attiecībā uz noslodzi nav tiesu varas rīcībā.

5. Plašāka pieeja tiesai

Atbilstoši veikto pētījumu datiem, ņemot vērā biežāk konstatētos šķēršļus pieejā tiesu sistēmai (izmaksas, procesa komplikētais raksturs, tiesu infrastruktūras izvietojums, valodas barjera un daudzi citi), cilvēki bieži izvēlas strīdus nerisināt tiesā. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dalībvalstīs neatrisināto juridisko problēmu īpatsvars veido līdz pat 50 procentiem.²⁵

Tas skaidri iezīmē to, ka, lai nodrošinātu plašāku pieeju tiesai kā neatņemamu tiesu efektivitātes elementu, tiesu sistēmas politikā un tiesu administrēšanā kā prioritāra ieviešana uz lietotāju vērsta pieeja. Tādējādi, pirmkārt, tiesu sistēmā pieejamie dati un tehnoloģiskās iespējas izmantojamas, lai analizētu un identificētu sabiedrības vajadzības, tostarp skatoties plašāk, ne tikai uz sabiedrības daļu, kas izvēlas juridiskās problēmas risināt tiesas ceļā. Otrkārt, turpināma strīdu izšķiršanas tiešsaistē koncepta ieviešana, nodrošinot atbalstu gan ārpus tiesas, gan tiesas procesā.

Strīdu izšķiršana tiešsaistē kā koncepts radās 1996. gadā, un sākotnēji tā tika attiecināta uz strīdiem, kas radās interneta vidē, šobrīd tai ir daudz plašāka izpratne un potenciāls stiprināt pieeju tiesai.²⁶ Lai gan tiek atzīmēts, ka sākotnēji strīdu izšķiršana tiešsaistē tika uztverta kā revolucionārs risinājums, joprojām to asociē primāri ar

²³ Ņemot vērā variācijas, kas pastāv tiesu administrēšanas organizācijā no kompetenču un institucionālā viedokļa, vislabāk to būtu definēt kā funkciju kopumu, tostarp tiesu infrastruktūras izveide un uzturēšana, budžeta un finanšu pārvaldība, tiesu personāla vadība, datu un tiesu pamata darbības rādītāju analīze, administratīvais atbalsts, realizējot pašpārvaldes funkcijas.

²⁴ Reiling D. and Contini F., 2022, p. 6.

²⁵ OECD (2019), Equal Access to Justice for Inclusive Growth: Putting People at the Centre, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/597f5b7f-en>.

²⁶ Zeleznikow J., pp. 30–45.

e-komercijas vidi. Tradicionālajā strīdu izšķiršanā koncepta ieviešana ir sarežģītāka, jo piedāvātie risinājumi netiek plaši izmantoti, kā pamata iemeslu minot to, ka tie joprojām nav vērsti uz lietotāju un to izstrādē netiek pievērsta pietiekama uzmanība tam, lai izprastu lietotājam vēlamu strīdu izšķiršanas procesu. Tehnoloģijas rada iespēju attīstīt radikāli citu procesu strīdu izšķiršanai, un esošo procesu digitalizācija ir tikai sākums.²⁷

Kopsavilkums

1. Tiesu digitalizācija un noslodzes izvērtēšana ieņem nozīmīgu lomu diskusijā par tiesu pārvaldības un procesuālajām reformām. Tehnoloģijas, arvien plašāka datu pieejamība un potenciāls, ko sniedz to analīze tiesu vadībā, maina tiesu sistēmu, ietekmē procesu un mijiedarbojas ar konstitucionālo ietvaru.
2. Digitalizācija pēc noklusējuma (dublējot procesu digitālajā vidē, bet nemainot to pēc būtības) *a priori* nepadara procesu ātrāku, jo atspoguļo tradicionālā procesa gaitu (kas darbojas citu tehnoloģisko iespēju laikā), nemainot to pēc būtības un ievērojot noteiktos procesuālos soļus. Tāpat arī noslodzes izvērtēšana, tostarp lietu svēršana, *a priori* neveicina lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā un nepaplašina pieeju tiesai. Izšķiroša ir tās ieviešana tiesu pārvaldībā, kas paredz sinerģiju starp pārvaldības rīkiem un tehnoloģiskajiem risinājumiem.
3. Tiesību un tehnoloģiju apvienojums atstāj ietekmi uz tiesībām uz taisnīgu tiesu, tādējādi tiesu digitalizācija ir tiesu varas, nevis tehnoloģiju ekspertu kompetences jautājums. Digitalizācijas procesā jānodrošina procesuāli tehnoloģiskā sinerģija, pāreja uz digitālo procesu, kad, mūsdienu situācijai, sabiedrības, tiesu un tiesnešu vajadzībām atbilstošs tiesiskais ietvars tiek iedzīvināts digitālajā vidē.
4. Pārejā uz digitālo procesu tiek interpretēti procesuālie noteikumi, tādējādi šādās pārejās vadība jāvada tiesu varai neatkarīgi no valstī pastāvošā tiesu administrēšanas modeļa.
5. Tiesu sistēmas politikā un tiesu administrēšanā kā prioritāra ieviešana uz lietotāju vērsta pieeja. Tiesu sistēmā pieejamie dati un tehnoloģiskās iespējas izmantojamas, lai analizētu un identificētu sabiedrības vajadzības. Turpināma strīdu izšķiršanas tiešsaistē koncepta ieviešana, nodrošinot atbalstu gan ārpus tiesas, gan tiesas procesā.

²⁷ Reiling D. Beyond court digitalization with ODR. *International Journal for Court Administration*, № 8 (2), 2017, pp. 1–6.